

"Buradaki dağlara bedel, orada yıldızlar o vazifeyi görürler." cümlesini izah eder misiniz? Dağların yaptıkları bu vazifeleri yıldızların yapacağına dair ayet veya hadis var mıdır?

Dağların bir yaratılış gayesi vardır. O gayelerin ne olduğu ise, sual konusu olan cümleden önce ifade edilmiştir. İşte dağların yaptıkları o vazifeler ahirette boş kalmıyacak ve dağların yerine, o vazifeleri yıldızlar yapacaklar, deniyor.

Dünyada dağların yaptıkları, ahirette ise yıldızların yapacakları vazifelerin neler olduğu Müncaat'ta şöyle ifade edilmektedir:

"Hem bu dünya hanında misafir yolcular için koca dağları levazimatlarına ve istikbaldeki ihtiyaçlarına muntazam ihtiyat deposu ve cihazat ambarı ve hayata lüzumu olan çok definelerin mükemmel mahzeni olmak cihetinde işaret, belki delâlet belki şehadet eder ki, bu kadar kerîm ve misafirperver ve bu kadar hakîm ve şefkatperver ve bu kadar kadîr ve rububiyetperver bir Sâniin, elbette ve herhalde, çok sevdiği o misafirleri için, ebedî bir âlemde, ebedî ihsânâtının ebedî hazineleri vardır. Buradaki dağlara bedel, orada yıldızlar o vazifeyi görürler."(1)

Üstad Hazretleri burada farazi bir fikir teatisi yapıyor. Yani burada dağların içine istif ettiği nimetler ile seni ağırlayan sonsuz kerem sahibi Zat, ahirette ummadığın şeylerin vesilesi ile seni en mükemmel bir şekilde ağırlayabilir denilerek, Allah'ın nelere kadir olduğunu ve olacağını gösteriyor.

Dağlar nasıl bu dünyada umulmadık bir nimet kaynağı ise, ahirette de benzer veya daha üstün ve umulmadık nimet kaynaklarının olabileceğine işaret ediliyor.

İkinci Bir Mülâhaza

"İKİNCİ ASIL: Mesâil-i İslâmiyenin tabakatı vardır. Biri burhan-ı kat'î istese, diğeri bir zann-ı galibî ile iktifa eder, başkası yalnız bir kabul-u teslimi ve reddetmemek ister. Öyleyse, esâsât-ı imaniyeden olmayan mesâil-i fer'iye veya vukuat-ı zamaniyenin her birinde bir iz'ân-ı yakîn ile bir burhan-ı kat'î istenilmez. Belki yalnız reddetmemek ve teslimiyetle ilişmemektir."(2)

Üstad Hazretlerinin yukarıda belirttiği gibi, delillerin mahiyet ve çeşitleri muhteliftir. Kimisi çok zahir ve berrak şekilde ispat eder, kimisi de hafi ve kanaat şeklinde meseleyi ispat eder. Bu yüzden her mesele için kati ve zahir delil istenilmez. Tarihi vakalarda da durum böyledir. Çok şeyler var ki insanlık kabul eder, ama elinde vesika ve zahir bir delil yoktur.

İslam düşünce sisteminde, **kaziye-i makbule** denilen fazilet ve kariyer sahibi olan alim ve evliyaların sözleri delilsiz olarak kabul edilebilir. Bu zatların bu türlü ifade ve meramlarında kati ve zahir delil istenilmez. Zaten bu gibi ifadeler ümmeti bağlayan, kabul ya da inkarında sorumluluk getiren şeyler değildirler.

Bazen bir şey görünür, ama başka birisine gösterilmesi imkansızdır. Bu kabilden çok latif ve ince manaları büyük zatlar hissetmiş ve görmüş, lakin kati ve zahir olarak ispat etmemiştir.

Manevi alemde çok berrak ve sarıh olan şeyler, **maddi alemde** çok ince ve münasebetsiz görünebilir. Bu sebeple makbul ve insanlar arasında kabul görmüş veli zatların keşif ve tespitleri şayet şeriat ile çelişmiyor ve ona aykırı bir durum içermiyorsa, onları kabul etmekte bir beis yoktur. Onlar da zaten bu gibi keşif ve tespitlerini ayet ve hadislerin işari ve remzi manalarından tahric ediyorlar.

Ayet ve hadislerin manası sadece zahir ve sarıhinden ibaret değildir, onların çok dal ve budak mesabesinde manaları da vardır. Bizim onları göremememiz olmadığı anlamına gelmez. Hadiste bu mana şu şekilde ifade ediliyor:

"Her âyetin birer zâhir ve bâtın ve her zâhir ve bâtının birer had ve muttalâ ve her had ve muttalân çok şüçun ve gusunu vardır."(3)

Dipnotlar:

(1) bk. [Şualar, Üçüncü Şua \(Münacat\)](#).

(2) bk. [Sözler, Yirmi Dördüncü Söz, Üçüncü Dal](#).

(3) bk. *İbni Hibban, Sahih 1:146; el-Münavî Feyzü'l-Kadîr, 3:54.*